

Kohtulahendite kogumik

Liidetud kohtuasjad C-771/22 ja C-45/23

Bundesarbeitskammer

versus

HDI Global SE

ja

A,

B,

C,

D

versus

MS Amlin Insurance SE

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Bezirksgericht für Handelssachen Wien ja Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel)

Euroopa Kohtu (teine koda) 29. juuli 2024. aasta otsus

Eelotsusetaotlus – Direktiiv (EL) 2015/2302 – Pakettreisid ja seotud reisikorraldusteenused – Artikkel 12 – Pakettreisilepingu lõpetamise õigus – Õigus kõikide pakettreisi eest tehtud maksete tagasimaksmisele – Vältimatud ja erakorralised asjaolud – COVID-19 pandeemia – Artikkel 17 – Reisikorraldaja maksejõuetus – Tagatis kõikide tehtud maksete tagasimaksmiseks – Kõrgetasemeline tarbijakaitse – Võrdse kohtlemise põhimõte

Õigusaktide ühtlustamine – Pakettreisid ja seotud reisikorraldusteenused – Direktiiv 2015/2302 – Pakettreisilepingu lõpetamine – Kaitse reisikorraldaja maksejõuetuse või pankroti korral – Tagatis nimetatud lepingu eest tehtud maksete tagasimaksmiseks – Mõiste – Lepingu lõpetamine vältimatute ja erakorraliste asjaolude tõttu, mis toimub enne seda, kui reisikorraldaja muutub maksejõuetuks – Hõlmamine

(Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2015/2302, artikli 12 lõige 2 ja artikli 17 lõige 1)

(vt punktid 56–64, 67, 68, 71, 74, 75 ja 81–91 ning resolutsioon)

Kokkuvõte

Euroopa Kohus, kellele esitati eelotsusetaotlus¹, täpsustas reisijatele reisikorraldaja maksejõuetuse vastu antud tagatise ulatust² ja märkis, et see tagatis on kohaldatav reisija suhtes, kes lõpetab oma pakettreisilepingu niisuguste erakorraliste asjaolude tõttu³ nagu COVID-19 pandeemia, kui reisikorraldaja muutub pärast seda lepingu lõpetamist maksejõuetuks ja kui enne kõnealuse maksejõuetuse tekkimist ei ole reisija saanud kõikide pakettreisi eest tehtud maksete tagasimakset.

Nendes kahes kohtuvaidluses on poolteks ühelt poolt organ, kelle tegevuseks on muu hulgas tarbijate kaitse ja kellele läks üle ühe tarbija õigus reisikorraldajale tasutud pakettreisi hinna tagasimaksmisele (kohtuasi C-771/22), ning reisijad, kes on sõlminud reisikorraldajaga pakettreisilepingud (kohtuasi C-45/23), ja teiselt poolt kindlustusseltsid, kes kindlustavad neid reisikorraldajaid maksejõuetuse korral. Viimased keeldusid asjaomastele tarbijatele sõlmitud lepingute eest, mis lõpetati COVID-19 pandeemia tõttu, tasutud hinna tagasimaksmisest, väites, et kindlustus katab üksnes pakettreisi teostamata jätmise riski, mis on seotud reisikorraldaja maksejõuetusega.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtud küsivad Euroopa Kohtult, milline ulatus on reisikorraldaja maksejõuetuse korral reisijale antaval tagatisel, mis on ette nähtud pakettreisidirektiivi artiklis 17. Täpsemalt soovivad nad teada, kas see tagatis hõlmab tagasimakseid, millele sel reisijal on õigus juhul, kui ta lõpetab oma pakettreisilepingu vältimatute ja erakorraliste asjaolude tõttu, nagu COVID-19 pandeemia, enne reisikorraldaja maksejõuetuks tunnistamist.

Euroopa Kohtu hinnang

Kõigepealt tõdes Euroopa Kohus, et pakettreisidirektiivi artikli 17 lõike 1 mõte ei nähtu üheselt selle sõnastusest ning seega tuleb analüüsida selle sätte konteksti, asjaomase direktiivi eesmärke ja vajaduse korral selle direktiivi tekkelugu.

Mis puudutab esimesena selle artikli konteksti, siis märkis Euroopa Kohus, et lähtudes sama direktiivi artikli 17 lõigete 4 ja 5 sõnastusest „kui reisikorraldaja maksejõuetus mõjutab pakettreisi teenuste osutamist“ ja „veel osutamata reisiteenuste eest“, võivad need sätted toetada nimetatud direktiivi artikli 17 lõike 1 niisugust tõlgendust, mille kohaselt hõlmab mõiste „asjaomased teenused“ üksnes reisiteenuseid. Seega kohaldatakse viimasena nimetatud artiklis ette nähtud tagatist üksnes juhul, kui nende teenuste osutamata jätmise ja reisikorraldaja maksejõuetuse vahel on põhjuslik seos.

¹ Esitasid Bezirksgericht für Handelssachen Wien (Viini esimese astme kaubanduskohus, Austria) kohtuasjas C-771/22 ja Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (Brüsseli hollandikeelne kaubanduskohus, Belgia) kohtuasjas C-45/23.

² Nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorralduste teenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ (ELT 2015, L 326, lk 1; edaspidi „pakettreisidirektiiv“), artiklis 17.

Vastavalt sellele sättele: „1. Liikmesriigid tagavad, et nende territooriumil asutatud korraldajatel on tagatis kõikide reisijate poolt või nimel tehtud maksete tagasimaksmiseks, kui asjaomased teenused jäävad kõnealuse korraldaja maksejõuetuse tõttu osutamata. Kui pakettreis hõlmab reisijatevedu, tagavad korraldajad ka reisijate kodumaale toimetamise. Võib pakkuda pakettreisi jätkamise võimalust. [...]

2. Lõikes 1 osutatud tagatis peab olema tõhus ja katma mõistlikkuse piires eeldatavad kulud. See peab katma pakettreisidega seoses reisijate poolt või nende eest tehtud maksete summad, võttes arvesse ettemaksete ja lõppmaksete laekumise ja pakettreiside lõpuleviimise vahelist ajavahemikku ning eeldatavat kodumaale toimetamise maksumust korraldaja maksejõuetuse korral.“

³ Vastavalt pakettreisidirektiivi artikli 12 lõikele 2.

Siiski on pakettreisidirektiivi artikli 17 lõikes 2 ette nähtud, et see tagatis peab olema tõhus ja katma mõistlikkuse piires eeldatavad kulud. See tagatis peab täpsemalt katma reisijate poolt või nende eest tehtud maksete summad ning eeldatava kodumaale toimetamise maksumuse reisikorraldaja maksejõuetuse korral.

Igasugune tagasimakse, mille reisikorraldaja peab tegema pärast pakettreisilepingu lõpetamist kas reisikorraldaja või reisija poolt, on aga prognoositav maksesumma, milles võib kajastuda reisikorraldaja maksejõuetus.

Eeltoodut arvesse võttes võib pakettreisidirektiivi artikli 17 lõige 2 toetada selle artikli lõike 1 tõlgendust, mille kohaselt kohaldatakse viimasena nimetatud sättes ette nähtud tagatist kõikide tagasimaksete suhtes, mida reisikorraldaja peab reisijale maksma, kui pakettreisileping on lõpetatud mõnel nimetatud direktiivis viidatud juhul enne reisikorraldaja maksejõuetuse tekkimist.

Mis puudutab teisenä selle direktiivi eesmärki, siis on selle eesmärk kohandada direktiiviga 90/314⁴ reisijatele tagatud kaitse ulatust, et võtta arvesse turu arengut, ning ühtlasi aidata kaasa kõrgetasemelise tarbijakaitse saavutamisele⁵. Kui aga pakettreisidirektiivi artikli 17 lõiget 1 tõlgendada nii, et reisikorraldaja maksejõuetuse vastase tagatise alt jäävad välja tagasimaksed, mida tuleb reisijatele maksta pärast lepingu lõpetamist enne maksejõuetuse tekkimist, siis väheneks reisijate kaitse võrreldes kaitsega, mille annab neile direktiiv 90/314.

Kõike eeltoodut arvesse võttes rõhutas Euroopa Kohus, et pakettreisidirektiivi artikli 17 lõike 1 sõnastus räägib nii sellise tõlgenduse kasuks, mis välistab direktiivi kohaldamisalast tagasimaksenõuded, mis on tekkinud pärast pakettreisilepingu lõpetamist, mis toimus mõnes selles direktiivis nimetatud olukorras enne reisikorraldaja maksejõuetuse tekkimist, kui ka sellise tõlgenduse kasuks, mis kaasab need nõuded sellesse kohaldamisalasse. Kui aga liidu teisest õigust on võimalik tõlgendada mitut moodi, tuleb eelistada tõlgendust, mille kohaselt on asjaomane õigusnorm kooskõlas esmase õigusega, sealhulgas võrdse kohtlemise põhimõttega. Selle põhimõtte järgimise hindamiseks tuleb hinnata olukordade võrreldavust lähtuvalt kõnealuse õigusakti eesmärgist.

Käesoleval juhul on pakettreisidirektiivi eesmärk saavutada kõrgetasemeline tarbijakaitse ja selle direktiivi artikkel 17 aitab kaasa selle eesmärgi saavutamisele, nähes ette reisija kaitsmise reisikorraldaja maksejõuetusega kaasneva finantsriski eest. Niisuguse reisija olukorra, kes pärast pakettreise hinna täielikku või osalist tasumist lõpetas oma pakettreisilepingu, kuid kellele ei tehtud tagasimakset seetõttu, et reisikorraldaja muutus pärast lepingu lõpetamist maksejõuetuks, võrdlemiseks niisuguse reisija olukorraga, kelle reis ei toimunud ja kellele ei ole tehtud tagasimakset reisikorraldaja maksejõuetuse tõttu, peab seega kõnealust eesmärki silmas pidades olema võrdluspunktiks asjaomasele reisijale rahalise kahju tekkimise risk. Järelikult on nende kahe reisija olukord võrreldav. Nimelt mõlemal juhul on reisijal finantsrisk, et reisikorraldaja maksejõuetuse tõttu ei maksta talle tagasi reisikorraldajale makstud summasid.

⁴ Nõukogu 13. juuni 1990. aasta direktiiv 90/314/EMÜ reisipakettide, puhkusepakettide ja ekskursioonipakettide kohta (EÜT 1990, L 158, lk 59; ELT eriväljaanne 13/10, lk 132).

⁵ Nagu on nõutud ELTL artiklis 169.

Seetõttu peab võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt nii reisijal, kelle pakettreisiteenuseid ei saa reisikorraldaja maksejõuetuse tõttu osutada, kui ka reisijal, kes on oma pakettreisilepingu lõpetanud⁶, olema reisikorraldaja maksejõuetusevastane tagatis neile tehtavate tagasimaksete osas, välja arvatud juhul, kui nende kahe reisijate kategooria erinev kohtlemine on objektiivselt põhjendatud. Käesoleval juhul ei näi ükski asjaolu õigustavat nimetatud reisijakategooriate erinevat kohtlemist.

⁶ Eelkõige direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõike 2 kohaselt.